

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет документальних комунікацій та менеджменту
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

*Звітна наукова конференція викладачів,
аспірантів, співробітників і студентів
РДГУ*

21—22 лютого 2012 р.

*Секція «Актуальні проблеми
бібліотекознавства і бібліографії»*

УДК 02
ББК 78
З–42

Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 21—22 лют. 2012 р. Секція «Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії» / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — Рівне : РДГУ, 2012. — 52 с.

Збірник складений на основі матеріалів секції наукової конференції, проведеної кафедрою бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету. До нього увійшли тексти і тези доповідей, в яких розглядаються актуальні питання книгознавства, бібліотекознавства і бібліографії в Україні.

Редакційна колегія:

ЖУК В. М. — відповідальний редактор

Члени редколегії:

ШВЕЦОВА Г. М., ТРАЧУК Л. Ф., МІЛЯСЕВИЧ І. В.

Рекомендовано до друку методичною секцією Ради факультету ДКМ
Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 2 від 10 вересня 2012 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2012

фондознавство”, „Документознавство”, „Бібліографознавство”. Тому студенти добре засвоюють процеси обробки архівних документів, процеси організації архівних фондів, організацію довідково-пошукового апарату архіву, особливості типів і видів архівних документів та інше.

Знання особливостей праці архівного працівника дозволить випускникам спеціальності „Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” більш впевнено орієнтуватися на ринку праці та відносно легко адаптуватися до можливої майбутньої професійної діяльності в архівних установах.

УДК 002

Шатрова Марина

БІБЛІОПОЛІСТИКА — ДИСЦИПЛІНА КНИГОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ

У процесі розвитку науки вирізнилося декілька концепцій трактування книгознавства, на яких ще у 80-х роках ХХ століття акцентував увагу Й. Є. Баренбаум: «1. книгознавство розглядається як єдина *комплексна* наука про книгу і книжкову справу; 2. книгознавство — комплекс наук про книгу та книжкову справу, що пов'язані між собою; 3. вузьке розуміння книгознавства як науки (лише) про книговидавничу справу та книжкову торгівлю» [1, с. 74]. Дотепер проблема чіткого розуміння належності книгознавства до якоїсь конкретної концепції не вирішена.

Традиційний напрям розуміння книгознавства як науки тяжіє до першої концепції, представниками якої були М. М. Лісовський, О. М. Ловягін, Л. У. Биковський, М. М. Куфаєв, А. І. Барсук, Й. Є. Баренбаум та ін. Структуру книжкової справи майже кожен з них трактував дещо по-іншому. Зокрема, за М. М. Лісовським [7], вона складається з процесів книговиробництва — книгорозповсюдження — книгоопису. Л. У. Биковський [4], підтримуючи загалом підхід М. М. Лісовського, запропонував інший варіант структури книжкової справи: книговиробництво — книгопоширення — книгоживання. За Й. Є. Баренбаумом [1, с. 74] об'єкт книгознавства — це система «книга — книжкова справа — читач». Кожен етап руху книги в системі книжкової справи вивчається спеціальними науковими дисциплінами, що взаємопов'язані між собою.

За О. М. Ловягіним [8], це дисципліни, які вивчають книгу поступово, з погляду її генетики — статички — динаміки. За М. М. Куфаєвим [5], цей перелік дещо змінюється: філософія книги — бібліологія — книжкова справа. Найближчим до сучасного розуміння складу книжкової справи і книгознавчої науки, яка її вивчає, є трактування А. І. Барсука [2, 3].

Сьогодні ми стверджуємо, що система „автор — рукопис — видавництво — виробництво” вивчається едіціологією [9], діяльність установ книгорозповсюдження — бібліополістикою; суспільне користування

книгою, бібліотечна справа — бібліотекознавством; бібліографічна справа — бібліографознавством.

Однією із складових частин книжкової справи як системи є книгорозповсюдження — галузь практичної діяльності, вивченням якої займається бібліополістика. Останній термін досить рідко використовується фахівцями, незважаючи на тривалу його історію, понад 80 років з часу запровадження. Ця думка зачіпається Б. В. Ленським у статті „Так досягнуто ли єдинство?“, що є відгуком на рецензію Г. М. Швецової-Водки на навчальний посібник Ю. М. Столярова „Библиотековедение, библиографоведение и книговедение как единая научная специальность” (Орел, 2007): „Знову з’явився термін „бібліополістика”, хоча цей термін зовсім не використовується сьогодні на практиці, де переважає його синонім — «книгорозповсюдження»” [6, с. 315]. На жаль, Б. В. Ленський не звернув увагу на те, що терміном „книгорозповсюдження” позначається галузь практичної діяльності, а не наука. Для позначення галузі науки, яка вивчає процеси книгорозповсюдження, сьогодні, як і багато років тому, використовується складна словотворча конструкція: „Теорія, історія, організація та методика книгорозповсюдження (чи книжкової торгівлі)”. Разом з тим як у працях сучасних теоретиків книгознавства, так і в навчальних матеріалах для студентів Московського державного університету друку активно й однозначно використовується термін „бібліополістика”.

За Й. Є. Баренбаумом, „під бібліополістикою розуміється наука, що вивчає галузь обертання в суспільному виробництві книги з метою доведення книговидавничого продукту до споживача” [1, с. 75].

Бібліополістика (слово походить від грец. *biblia* — книга, *polys* — багато) — наука, що вивчає теорію, історію, методику та організацію книгорозповсюдження. Зміст складових бібліополістики можна охарактеризувати таким чином:

— теорія бібліополістики передбачає виявлення книгознавчої сутності книготорговельних процесів і форм їхнього існування; обґрунтування теоретичної моделі книготорговельного асортименту як об’єкта книготорговельної діяльності; теоретичне обґрунтування об’єкта, предмета, структури бібліополістики; виокремлення і систематизацію теоретичних методів бібліополістики; розробку принципів і критеріїв типології та класифікації книготорговельного асортименту; обґрунтування системності бібліополістики, її внутрідисциплінарної організації (на рівні часткових дисциплін бібліополістики і напрямів досліджень); виявлення сутності взаємодії бібліополістики з іншими галузями (чи комплексами) книгознавства та суміжними дисциплінами; вироблення системи змістовно інтегрованих понять бібліополістики;

— історія бібліополістики — це історичне дослідження форм існування книготорговельного асортименту на основі книгознавчого знання про історичні закономірності розвитку книги в книжковій справі; історичне дослідження виникнення, розвитку, зміни форм книжкової торгівлі як форми книгорозповсюдження в книжковій справі і як способу існування

книготорговельного асортименту; виявлення і обґрунтування історичних закономірностей виникнення, розвитку, зміни форм книготорговельного асортименту; дослідження виникнення, розвитку, зміни форм бібліологістики як науки (її об'єкта, предмета, методів, структури та понятійного апарату); обґрунтування, конкретизація і систематизація історичних методів бібліологістики;

— методика книготорговельної діяльності полягає у виявленні та обґрунтуванні видів книготорговельної діяльності, що забезпечують рух книжкових видань в книготорговельному процесі; конкретизації способів застосування книготорговельного знання в різних видах книготорговельної діяльності, тобто розробка часткових методик (у формі інструкцій, правил) для здійснення книготорговельної діяльності; розробка функціональних обов'язків працівників галузі книжкової торгівлі;

— організація книготорговельної діяльності передбачає обґрунтування сутності книжкової торгівлі як форми книгорозповсюдження в книжковій справі; дослідження організації руху книготорговельного асортименту як форми існування та розвитку книги в книготорговельній справі; виявлення та організацію форм книжкової торгівлі та форм існування книготорговельного асортименту; теоретичне обґрунтування методів організації книготорговельної діяльності.

Отже, об'єктом вивчення бібліологістики є книга, що існує в суспільстві, має свою матеріальну і духовну складові та книготорговельна справа, книгорозповсюдження як галузь практичної діяльності.

Предметом дослідження бібліологістики є історія, теорія, методика та організація книжкової торгівлі.

Методи дослідження бібліологістики підпорядковані її предмету та завданням і ґрунтуються на методах книгознавчого підходу до вивчення книги з позицій книготорговельної справи. До них належать методи:

— функціональний (процес розповсюдження видань досліджується з урахуванням особливостей читачів-споживачів видавничої продукції, за цільовим та читацьким призначенням; вивчається міра розповсюдження видань та впливу на споживача та суспільство);

— бібліографічний (облік книжкового асортименту за зовнішніми ознаками);

— статистичний (аналіз книжкового асортименту за кількісними показниками);

— поліграфічний (облік та аналіз книжкового асортименту за якістю поліграфічного виконання, за діяльністю поліграфічних підприємств);

— аналітико-семантичний (облік та аналіз книжкового асортименту за темами, хронологією, видавництвами, книгорозповсюджувальними організаціями, ін.);

— структурно-типологічний (аналіз структури асортиментної продукції та її наявності в установах книгорозповсюдження).

На внутрішніх рівнях бібліополістики суміжними дисциплінами є економіка книжкової торгівлі, соціологія, психологія, палеографія, текстологія, статистика друку та ін.

Ринкові умови вимагають визначити книгу як товар, що має споживчу вартість, приносить прибуток, функціонує в системі товарно-грошових відносин, але не втрачає своєї духовної першооснови. Сучасний розвиток книгознавства потребує вирішення фундаментальних проблем: загальної назви науки та її складових; визначення зв'язків між цими складовими; конкретизації об'єкта, предмета та методів досліджень, без теоретичного аналізу яких неможливо розробляти рекомендації для будь-якої практичної галузі книжкової справи.

Список літератури

1. Баренбаум И. Е. Книговедение в системе наук / И. Е. Баренбаум // Книга : исслед. и материалы. — 1985. — Сб. 50. — С. 72—83.
2. Барсук А. И. К построению принципиальной схемы книговедения / А. И. Барсук // Изд. дело. Книговедение. — 1972. — № 1. — С. 37—44.
3. Барсук А. И. О книговедении как комплексной науке / А. И. Барсук // Книга : исслед. и материалы. — 1968. — Сб. 17. — С. 35—40.
4. Ківшар Т. Книгознавча концепція Левка Биковського подебрадського періоду (1922—1923) / Т. Ківшар // Вісн. Львів. ун-ту. — 2008. — Вип. 3. — С. 145—256.
5. Куфаев М. Рецензія [на кн. Ловягина А. М. Основы книговедения : попул. очерк. — Л., 1925] / М. Куфаев // Бібліолог. вісті. — 1926. — № 1/2. — С. 81—84.
6. Ленский Б. В. Так достигнуто ли единство? Послесловие главного редактора / Б. В. Ленский // Книга : исслед. и материалы. — 2008. — Сб. 89 / I-II. — С. 314—315.
7. Лисовский Н. М. Материалы для словаря русского книговедения / Н. М. Лисовский // Библиограф. — 1891. — № 1. — С. 18—19.
8. Ловягин А. М. Основы книговедения : попул. очерк / А. М. Ловягин. — Л. : Изд.-во «Начатки знаний», Школа типогр. им. Алексева, 1925. — 163 с.
9. Шатрова М. Едиціологія — дисципліна книгознавчого циклу / Марина Шатрова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2011. — № 3. — С. 59—62.
10. Швецова-Водка Г. Н. Единство библиотекведения, библиографоведения и книговедения восстановлено! : [рец. на кн. Столярова Ю. Н. Библиотекведение, библиографоведение и книговедение как единая научная специальность. — Орел, 2007] / Г. Н. Швецова-Водка // Книга : исслед. и материалы. — 2008. — Сб. 89 / I-II. — С. 308—313.

УДК 316.77:001.124

Остапчук Юлія

ФУНКЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В КОНЦЕПЦІЯХ РІЗНИХ АВТОРІВ

Наприкінці 40-х років ХХ ст. американський політолог Гарольд Дуайт Ласуел (англ. Harold Dwight Lasswell, 1902—1978) визначив три основні функції соціальної комунікації: 1) суспільний контроль; 2) засіб кореляції різних соціальних суб'єктів до дійсності; 3) спосіб передачі культури (знань,

ЗМІСТ

Підсекція:

Сучасні проблеми теорії і практики книжкової та бібліотечної справи і бібліографії

Швецова-Водка Галина

Навчання студентів спеціальності „Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” оволодінню системою книгознавчих знань

Жук Вікторія

Вивчення основ архівної справи майбутніми фахівцями спеціальності „Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” в гуманітарному університеті

Шатрова Марина

Бібліополістика — дисципліна книгознавчого циклу

Остапчук Юлія

Функції соціальних комунікацій в концепціях різних авторів

Грогуль Олена

Бібліотечні інформаційні продукти і послуги

Ковальчук Юлія

Організація квестів у бібліотеці (з досвіду Рівненської державної обласної бібліотеки)

Олейніченко Наталія

Особливості створення бібліотечного веб-сайту (на прикладі веб-сайту Уманської міської централізованої системи бібліотек)

Грипич Світлана

Наукова діяльність бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету в умовах модернізації освіти України

Семенюк Галина

Науково-методичне забезпечення як один із чинників удосконалення діяльності бібліотек ВНЗ (з досвіду роботи Наукової бібліотеки РДГУ)

Поліщук Світлана

Особливості бібліотечного менеджменту в бібліотеках ВНЗ та професійний імідж бібліотечного працівника як складова іміджу бібліотеки

Коломієць Ніна, Печончик Богдана

Електронний та традиційний каталоги бібліотеки ВНЗ: питання взаємодії в умовах інформаційного суспільства

Луцишина Тетяна

Інформаційні ресурси університетської бібліотеки в контексті інформаційного забезпечення навчального процесу

Романуха Зоя

Інформаційно-бібліографічне забезпечення самостійної роботи студентів

Підсекція:

***Історія вітчизняної книги,
бібліотечної справи та бібліографії***

Кашуба Христина

Історія бібліотеки с. Заводське (Буського району Львівської області)

Вільчик Анжела

Історія і сучасний стан Стеблівської сільської бібліотеки (Здолбунівського району Рівненської області)

Трохимчук Галина, Жук Вікторія

З історії сільської бібліотеки (с. Грушівка Березнівського району Рівненської області)

Якульська Ганна

Історія та сучасний стан бібліотеки с. Смідин (Старовижівського району Волинської області)

Дяківнич Наталія

З історії Заставнівської районної бібліотеки для дітей (Чернівецької області)

Косюк Оксана

Історія та сучасний стан Луцької міської центральної бібліотеки для дітей

Журавель Ольга

Історія Центральної районної бібліотеки м. Ковеля Волинської області

Мазуренко Галина

Розвиток Центральної районної бібліотеки м. Козятини Вінницької області на початку ХХІ ст.

Цироніна Ганна

З історії діяльності відділу обробки документів та організації каталогів
Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка

Наукове видання

**Звітна наукова конференція викладачів,
аспірантів, співробітників і студентів РДГУ,**

2012 р.

Секція

«Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії»

Редакційна колегія:

Жук В. М. — відповідальний редактор

Члени редколегії:

Швецова Г. М., Міляевич І. В., Трачук Л. Ф.

Відповідальний за випуск:

Жук В. М.

Підписано до друку 10.09.2012

Формат 60x84/16

Умов. др. арк. 4,7. Тираж 100 прим.

Редакційно-видавничий відділ

Рівненського державного гуманітарного університету

33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12